

РЕЗИЛЬЄНТНА БУХГАЛТЕРІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА КОНЦЕПЦІЯ СТІЙКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ВИКЛИКІВ

Людвенко Д.В., Томілова-Яремчук Н.О.

ВСТУП

Нині, здатність бути стійким для українського народу за роки незалежності, як ніколи не була такою важливою та актуальною. Глобальний досвід показує, що суспільство з високим рівнем стійкості краще впорається з життєвими викликами (стресами, втратами тощо). Тому, аналіз питання резильєнтності у вітчизняній бухгалтерії набуває значного практичного значення через необхідність функціонування бізнесу у надзвичайно складних військових умовах. Упродовж наукового експерименту визначено, що особиста стійкість людини забезпечує подолання життєвих негараздів та адаптацію до нових реалій і визначає дослідження даного феномену вкрай необхідним у сучасних умовах. Реакція на глобальні виклики як збройні конфлікти, пандемії, економічні кризи та кліматичні катастрофи демонструють, що традиційні моделі бухгалтерського обліку мало ефективні у забезпеченні оперативного реагування на дестабілізаційні фактори. Оперативне реагування на зазначені виклики вимагає переходу працівників економічної служби підприємства до резильєнтної моделі бухгалтерії (РБ), яка орієнтована на адаптацію, стійкість, цифрову трансформацію та управління ризиками.

1. Генезис і еволюція концепції резильєнтної бухгалтерії у економічному та обліковому дискурсах

Згадка про «резильєнтність» датується в далекому 1800 році, проте, різними науковцями до 1950 року проводилися дослідження лише в межах неусвідомлюваних захисних механізмів. Еволюція наукового терміну започатковується з 1960-х років при формуванні стратегій копінгу, а з 1980-х років – до захисних факторів та параметрів ризиків. Проаналізовано і визначено, що резильєнтність досліджували у фізіології, а саме гомеостазі та квантовій фізиці у 20-х роках ХХ ст. Далі, наукові пошуки 50-х роках минулого століття, пов'язували з емоційним стресом та різними захворюваннями. Історія дослідження

отримала продовження у 1970-х роках в аналізі пластичності мозку та у 1980-х роках в психонейроімунології¹.

Піонером використання терміну «резильєнтність» в Україні стали дослідження О.М. Хамініч². Вчена сформувала наукову школу, в якій прийшла до висновку про необхідність ґрунтовного вивчення здатності людини долати виклики долі та запропонувала виділити специфіку особливостей процесу.

Наукові пошуки української вченої Г.П. Лазос визначають низку основних аспектів резильєнтності на базі узагальнень психологічних досліджень³. Насамперед, як біо-психо-соціальне явище, що утворюють особистісні, міжособистісні та суспільні аспекти. Друга обставина пов'язана із здатністю психіки відновлюватися після впливу негативних подій. Третя причина залежить від фокусу і предмету дослідження та має місце як особистісна характеристика або як динамічний процес. Наприкінці, це важлива роль у здатності та формуванні посттравматичного стресового зростання особистості. Автор публікує низку взаємозв'язків між рівнем резильєнтності та емоційним інтелектом, захисними механізмами, самооцінкою, впевненістю у власній ефективності, позитивними відносинами з оточуючими, типом прив'язаності та характером ранніх батьківських стосунків. Дослідником визначено, що рівень змінюється при різних обставинах життя людини.

Нині, в науковому просторі не існує одностайної думки про поняття резильєнтності, що надало можливість сформулювати та проаналізувати погляди як вітчизняних так і зарубіжних вчених (табл. 1).

Науковий експеримент виявив, що популярним та часто вживаним визначенням є поняття Американської психологічної асоціації. Автори затвердили, що це процес позитивної адаптації в умовах негараздів, трагедій чи сильного стресу. Проте, сьогодні перевагу має термін «resilience», який є синонімічним до поняття «резильєнтність» та набуває більш ширших значень, наприклад – відносно систем,

¹ Медянова О. В., Дворніченко Л. Л. Психологічна резильєнтність особистості в умовах війни. *Перспективи та інновації науки. Сер. Педагогіка, Психологія, Медицина*. 2023. № 10 (28). С. 601–611.

² Хамініч О. М. Резильєнтність: життєстійкість, життєздатність або резильєнтність? Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». 2016. Вип. 6, Т. 2. С. 160–165.

³ Лазос Г. П. Резильєнтність: концептуалізація понять, огляд сучасних досліджень. Актуальні проблеми психології. Т. 3: Консультативна психологія і психотерапія : зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України / за ред. С.Д. Максименка. Київ, 2018. Вип. 14. С. 26–64.

Таблиця 1

Поняття резильєнтності в сучасному науковому просторі

№ з/п	Джерело	Суть визначення
1	Словнику Кембриджського університету	«здатність людини справлятися з труднощами та відновлюватися після них» ⁴
2	Словник Мерріам-Вебстер	«здатність людини протистояти труднощам і відновлюватися після них» ⁵
3	В. Мосс	фізична властивість матеріалу повертатися до початкового стану після пошкодження ⁶
4	Г. Бонанно	багатовимірний, складний за своєю суттю динамічний набір людських характеристик. Як здатність дорослих, які пережили одну потенційну руйнівну подію (наприклад смерть близької людини або ситуацію, що загрожує життю) зберігати відносно стабільний й здоровий рівень психологічно та фізичного функціонування, при цьому відчувати позитивні емоції, вчитися на своєму досвіді та передавати його нащадкам ⁷
5	Г. Вагнілд, Н. Янг	індивідуальна характеристика, яка пом'якшує або зменшує негативні наслідки стресу та сприяє адаптації ⁸
6	А. Геллерштейн, М. Унгер	досліджували резильєнтність в контексті значних негараздів – психологічних, екологічних, або разом при їх поєднанні. На його думку, за досліджуване явище описує здатність індивіда знаходити шлях до життєдайних ресурсів, здатність серед яких відчуття благополуччя. Таким чином, це стан, що дозволяє індивіду отримати доступ до ресурсів і почуттів, в разі виникнення складних ситуацій ⁹
7	Дж. Девідсон, В. Пейн, К. Коннор	певна характеристика особистості, що набуває змін та розвитку за конкретних умов ¹⁰

⁴ Cambridge Dictionary. (2023). Resilience. URL: <https://dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/resilience>.

⁵ Merriam-Webster (2023). Resilience. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/resilience>.

⁶ Bolton K.W. The development and validation of the resilience protective factors inventory: a confirmatory factor analysis. The university of Texas at Arlington, 2013. 118 p.

⁷ Davidson, J. Trauma, resilience, and saliostasis: Effects of treatment in posttraumatic stress disorder. *International Clinical Psychopharmacology*. 2005. No 20. P. 43–48.

⁸ Leventhal H., Scherer K. R. The relationship of emotion to cognition: A functional approach to a semantic controversy//Cognition and Emotion. 1987. P. 25–48.

⁹ Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс: навчально-методичний посібник / Н. Є. Гусак, В. А. Чернобровкіна, В. М. Чернобровкін та ін.; [за заг. ред. Н. Є. Гусак]. Київ : НаУКМА, 2017. 92 с.

¹⁰ Connor K.M., Davidson J. R. Development of a new resilience scale: the Connor-Davidson Resilience Scale. *Depression and Anxiety*. 2003. № 18. p. 76.

широке використання в психології, медицині, соціальних і поведінкових науках для опису здатності різних систем (психіки, фізичного стану організму, групи і соціальних спільнот) зберігати та підтримувати цілісність за несприятливих умов¹¹.

Сучасні глобальні виклики, такі як війна, пандемії, кліматичні катастрофи та цифрова трансформація бізнес-середовища, стали вектором руху до трансформації парадигми бухгалтерського обліку. Традиційні системи виявилися обмеженими в умовах турбулентності та ризиків, що актуалізувало пошук нових концепцій – ідеї резильєнтної бухгалтерії¹².

Концепція РБ виникла як відповідь на необхідність синтезу адаптивності та прозорості управління, що користується даними бухгалтерського обліку для стратегічної аналітики, передбачення сценаріїв і моделювання ризиків¹³. Досягнення результату має місце в інтеграції ESG-факторів, цифрових рішень, Big Data та інструментів управління невизначеністю¹⁴.

Упродовж наукового пошуку, сформовано та класифіковано етапи еволюції концепції РБ (табл. 2).

Таблиця 2

Еволюція концепції резильєнтної бухгалтерії

Етап	Характеристика	Ключові риси
Доцифровий (до 2000-х)	Інтуїтивне управління стійкістю	Реактивність, мінімальна адаптація
Цифровий прорив (2000–2015)	Впровадження ERP, BI-систем	Автоматизація, оперативність
Концептуалізація (2015–2020)	Поява наукових публікацій про резильєнтний облік	Міждисциплінарний підхід
Посткризовий розвиток (з 2020)	COVID-19, війна, ESG-імператив	Сценарність, кіберстійкість, антикрихкість

Джерело: узагальнено авторами на підставі проведених досліджень

¹¹ Носенко Е.Л. Особистісні фактори успішності вирішення людиною основних життєвих задач (у світлі сучасних теорій особистості). Матеріали II Всеукраїнського психологічного конгресу, присвяченого 110 річниці від дня народження Г.С. Костюка (19-20 квітня 2010 р.). Т. 1. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010. С. 273-278.

¹² Коваленко І. О. Бухгалтерський облік в умовах кризи: адаптаційні стратегії. *Економіка і держава*. 2022. №11. С. 44–49.

¹³ Андрійчук В. М. Обліково-аналітичне забезпечення антикризового управління. Київ : КНЕУ, 2018. 248 с.

¹⁴ OECD. Building Resilient Economies. Paris: OECD Publishing, 2020.

Сучасна резильєнтна облікова система орієнтована не лише на ретроспективному відображенні господарських процесів, а й на формування стратегічного бачення в умовах невизначеності, що залежить від елементів сценарного обліку, ризик-орієнтованої звітності, цифрової аналітики та кіберрезильєнтності¹⁵.

Нині, наукові досягнення пропонують резильєнтність як процес формування двох основних підходів до її розуміння:

1) як індивідуальна характеристика (ego-resiliency), риса особистості, що захищає від негараздів життя і має прояв через якості, як гнучкість, спритність, винахідливість, міцність характеру та здатність адаптуватися до функціонування в різних зовнішніх умовах;

2) як динамічний процес, позитивна адаптація якого має місце в умовах невизначеності.

Власний експеримент базується на другому підході, де автори вважають, що грамотне ведення бухгалтерського обліку в сучасних умовах господарювання допомагає розвитку бізнесу, розширенню можливостей діяльності підприємств через розкриття здатності резильєнтності як динамічного процесу.

Отже, РБ формує нову парадигму обліку, яка відповідає вимогам цифрової економіки, ризикоорієнтованого управління та сталого розвитку, що залишає напрямом дослідження по її відмінності від традиційного рахівництва.

2. Ключові ознаки та принципи резильєнтної облікової системи

Традиційна модель обліку діє у стабільному середовищі та орієнтована на відповідність регуляторним вимогам. Водночас, резильєнтна модель – це новий концепт, що виник у відповідь на глобальні виклики: пандемії, війни, стану економічної стагнації, природні катастрофи. Мета якої є не лише фіксація фактів, а й прогнозування, аналіз впливів та підтримка стійкості бізнесу. Для кращого розуміння опису, сформовано порівняння представлених моделей обліку у табл. 3.

¹⁵ Ткаченко Н. М. Цифрова трансформація бухгалтерії: виклики і перспективи. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2023. № 2. С. 50–54.

**Характеристика традиційного
та резильєнтного бухгалтерського обліку**

Критерій порівняння	Традиційний бухгалтерський облік	Резильєнтний бухгалтерський облік (РБ)
Цільова орієнтація	Формування фінансової звітності згідно стандартів	Забезпечення стійкості облікової системи та підтримка прийняття рішень
Підхід до ризиків	Реактивний: облік наслідків подій	Проактивний: запобігання, адаптація, відновлення
Гнучкість системи	Обмежена, залежна від стабільності середовища	Висока: швидке реагування на зміни внутрішнього/зовнішнього середовища
Технологічна база	Переважно локальні облікові програми	Хмарні рішення, мобільні застосунки, багатоканальні системи
Захист даних	Мінімальний рівень безпеки, часто без резервного копіювання	Система резервного збереження, кіберзахист, мультидоступ
Організація облікових процесів	Централізована, з фокусом на періодичність	Децентралізована, з можливістю безперервної роботи в умовах форс-мажору
Кваліфікація персоналу	Стандартна бухгалтерська підготовка	Багатопрофільність: бухгалтер, ІТ-користувач, аналітик ризиків
Взаємодія з зовнішнім середовищем	Переважно через звітність	Системна адаптація до криз, змін законодавства, ринкових коливань
Контроль і аудит	Періодичний, постфактум	Постійний, інтегрований у процеси, із можливістю онлайн-моніторингу
Антикризова готовність	Відсутня або часткова	Присутня: протоколи дій, резервні сценарії, бізнес-план
Інтеграція з управлінським обліком	Часткова або відсутня	Повна інтеграція: аналітика, дашборди, прогнозування
Оцінка ефективності	За результатами звітного періоду	У динаміці: через індикатори резильєнтності, KPI стійкості

Джерело: ^{16, 17}

¹⁶ Кундеус О., Білоус О. Трансформація бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 84. № 4. С. 56-61. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.056

¹⁷ Пілевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 3 (23). URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/224553/224782>

РБ не заперечує принципів традиційного обліку, а навпаки, розширює та вводить інструменти антикризового менеджменту, цифрової трансформації та безпеки.

Використовуючи нові прийоми РБ на практиці є собою комплекс заходів, спрямованих на підвищення стійкості фінансової системи підприємства до внутрішніх та зовнішніх чинників, що особливо важливо в умовах кризи, економічної нестабільності, санкцій чи непередбачених обставин. Проаналізована інформація надала змогу у науковому експерименті сформувати та представити (рис. 1) основні етапів впровадження РБ, як елементи загальної стратегії організаційної стійкості.

Насамперед це комплексна оцінка наявної облікової моделі підприємства. Адаптація SWOT- та- GAP-аналізу і картування ризиків дозволить виявити критичні зони вразливості, наприклад, залежність від ручної праці, низький рівень цифровізації, відсутність процедур безперервності обліку.

Наступний етап – формалізація цілей трансформації, як готове бачення резильєнтної облікової моделі у вигляді гнучкої, цифрової та стресостійкої. Стратегія інтегрується в загальну систему управління підприємством у поєднанні з цілями сталого розвитку та ризик-менеджменту.

РБ потребує оновлення облікової політики підприємства з урахуванням потенційних кризових сценаріїв. Вважаємо, що доцільно розробити окремі регламенти щодо реагування на технічний розлад у роботі, формування резервів, ведення обліку під час воєнного або надзвичайного стану.

Технологічне забезпечення – основа резильєнтної моделі, що характеризується впровадженням ERP-систем, хмарних сервісів, інструментів аналітики та кіберзахисту. Додатково, що не є менш важливим, автоматизація облікових операцій, інтеграція з ризик-менеджментом і впровадження систем безперервного резервного копіювання.

Наявність кваліфікованого персоналу – важливий момент успішності РБ, який здатний не лише виконувати технічні функції, а й мислити стратегічно, оцінювати ризики, працювати з великими даними. Власники бізнесу та керівники підприємства постійно повинні бути у тренді формування цифрових навичок, зміни корпоративної культури і системного навчання персоналу.

Наприкінці, тест моделі на окремих ділянках обліку перед масовим його застосуванням, в яких відпрацьовані різноманітні симуляції кризових ситуацій та перевіряються надійність цифрових інструментів, ефективність адаптаційних протоколів, а виявлені недоліки будуть виправлені до масштабування на рівні всієї організації.

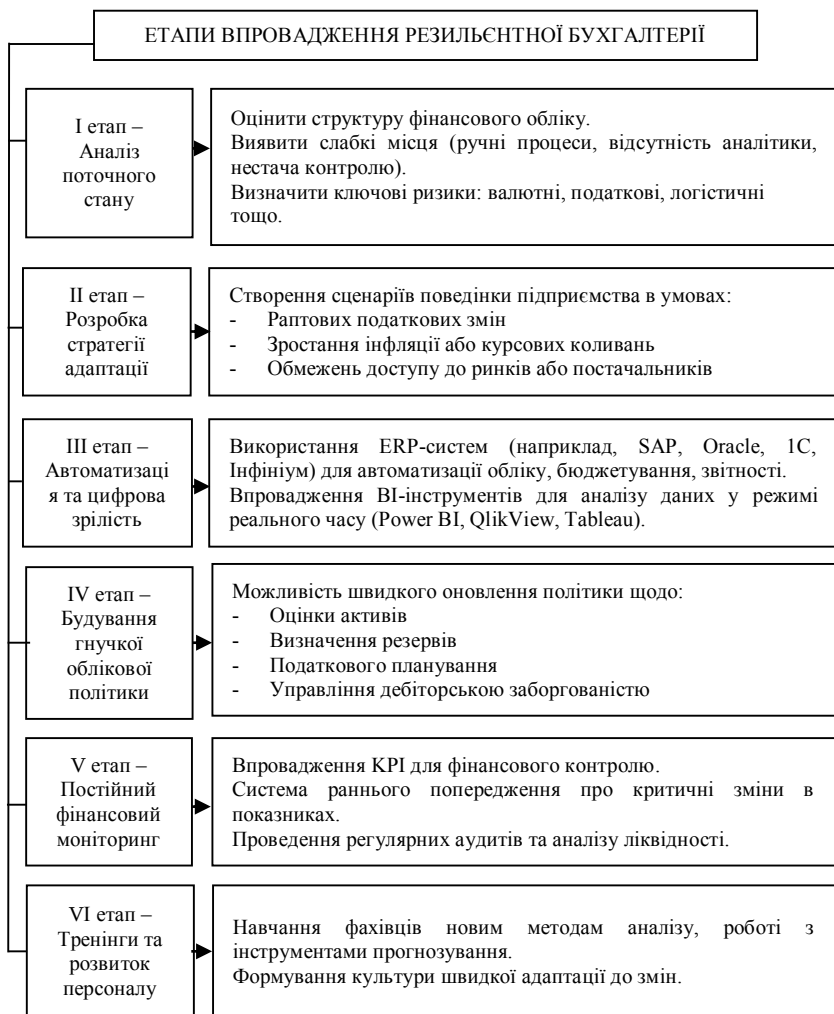


Рис. 1. Етапи впровадження резильєнтної бухгалтерії

Джерело: ¹⁸

¹⁸ Кузікова С. Б. (2023). Резильєнтність як чинник посттравматичного зростання особистості. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-444-3-3>

Таким чином, резильєнтна система обліку не є статичною, в якій функціонування здійснює регулярний аудит стійкості, аналіз показників ефективності, оновлення цифрових інструментів та адаптація до змін середовища, що за результатами дослідження надало змогу їх систематизувати і представити у табл. 4.

Науковий аналіз демонструє, що інструменти згруповані за функціональними блоками: цифрові, нормативні, організаційні, аналітичні та кадрові. Унаслідок чого, впровадження РБ стає не поодиноким проєктом, а системною трансформацією бухгалтерських функцій, що формується з інноваційних технологій, кваліфікованих працівників, різноманітних процедур та ризиків.

Вважаємо, що для досягнення повної резильєнтності необхідно поєднання інструментів з різних блоків та брати орієнтир на особливості середовища (наприклад, характер та умови ведення війни, «блек-аути», цифрові загрози тощо).

Виходячи з цього, резильєнтна бухгалтерія не просто термін, а практична модель, яка допомагає підприємствам «виживати та розвиватися» в умовах невизначеності. Проте, вона вимагає гнучкої облікової політики, активно впроваджувати інновації, постійного моніторингу ризиків та сформованої команди фахівців, готових швидко реагувати на зміни.

Таблиця 4

**Систематизація низки інструментів для впровадження
резильєнтної бухгалтерії**

Інструмент	Призначення	Приклади систем/платформ
1	2	3
1. Цифрові інструменти		
ERP-системи	Централізований облік, автоматизація облікових процесів	SAP, Oracle, Microsoft Dynamics, BAS
Хмарні технології (Cloud)	Доступність облікових даних 24/7, резервування, масштабованість	AWS, Google Cloud, Xero, Zoho Books
Системи електронного документообігу	Швидкість і надійність документообігу, віддалене погодження документів	M.E.Doc, Вчасно, Paperless, DocuSign
BI-платформи та аналітика	Побудова дашбордів, візуалізація KPIs, підтримка рішень на основі даних	Power BI, Tableau, Qlik
Кіберзахист і резервне копіювання	Безперервність обліку, захист від втрат і атак	Acronis, Veeam, Bitdefender

Продовження таблиці 4

1	2	3
2. Нормативні інструменти		
Оновлена облікова політика	Гнучке реагування на зміни законодавства і зовнішніх факторів	Підприємства в зоні бойових дій (Україна, 2022+)
Протоколи безперервності (BCP)	Забезпечення функціонування обліку під час кризи або відключень	Резервні сценарії, дублювання процесів
Інструкції з кризового обліку	Регламент обліку в умовах форс-мажору, відсутності зв'язку тощо	Накази Мініфіну України
Інтеграція з політиками управління ризиками	Узгодження обліку з ризик-менеджментом	На основі COSO, ISO 31000
3. Організаційні інструменти		
Функціональне дублювання облікових ролей	Підвищення кадрової надійності обліку	Введення резервного складу
Крос-функціональні команди	Інтеграція ІТ, фінансів, аудиту в єдине антикризове ядро	Task-force групи
Багатоканальні процеси (омніканальність)	Гнучкість у здійсненні обліку: офлайн, онлайн, мобільно	Хмара + локальна ERP + мобільні застосунки
Регулярне стрес-тестування системи	Перевірка готовності обліку до аварійних ситуацій	Тестування резервних баз, сценаріїв
4. Аналітичні інструменти		
KPI стійкості обліку (індикатори РБ)	Вимірювання ефективності РБ	Час відновлення, рівень автоматизації
SWOT-аналіз / GAP-аналіз облікової функції	Виявлення слабких місць і розривів у системі	Початковий аудит перед впровадженням
Сценарне моделювання (what-if)	Прогнозування реакції системи на зміну параметрів	Симуляція відключень, блокувань
Моніторингові панелі (дашборди)	Візуалізація стану бухгалтерських процесів у реальному часі	BI-системи (Power BI, Looker)
5. Кадрові інструменти		
Сертифікація та тренінги з РБ	Формування нових компетенцій у сфері антикризового обліку	Курси ACCA, вебінари IFAC

Закінчення таблиці 4

1	2	3
Інструктаж з цифрових платформ	Підвищення цифрової грамотності облікових працівників	Навчання ERP, CRM, BI
Оцінка кадрової готовності	Аудит кадрового резерву, планування заміщення	HR-матриці готовності
Корпоративна культура адаптивності	Створення атмосфери довіри, швидкого реагування	Agile-середовище, відкриті комунікації

Джерело: ^{19, 20}

В умовах сучасних викликів, що залежать від кліматичних змін, економічної нестабільності та військових дій, аграрний сектор України вимагає нових підходів до обліково-аналітичного забезпечення управління. На нашу думку, таким підходом є концепція резильєнтної бухгалтерії, яка діє в забезпеченні адаптивності та стійкості сільськогосподарських підприємств до зовнішніх і внутрішніх ризиків.

3. Впровадження резильєнтної бухгалтерії в агросекторі

Серед низки факторів, що створюють тренд про необхідність впровадження РБ в аграрний сектор, варто зупинитися на:

- кліматичних ризиках (посухи, повені, зміщення вегетаційних періодів);
- військовій загрозі та руйнування інфраструктури;
- коливанні цін на агропродукцію та інфляційні процеси;
- активному впровадженню цифрових технологій;
- підвищені запитів стейкхолдерів до прозорості та відповідальності управління.

Нами визначено, що основними завданнями РБ в агросекторі є підвищення гнучкості облікової системи; посилення аналітичної функції бухгалтерії; забезпечення оперативного антикризового управління; інтеграція ESG-критеріїв та нефінансової звітності; підтримка сталого розвитку підприємства.

Методичні підходи до впровадження РБ сформовані за допомогою:

1. Аудиту стійкості існуючої облікової системи (SWOT-аналіз).
2. Побудови матриці ризиків підприємства.

¹⁹ Королук Т. Сутність, значення та обліково-інформаційне забезпечення процесу контролінгу. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2022. Том 78-79. № 5-6. С. 58–64.

²⁰ Королук Т. М. Облік в управлінні підприємством в умовах цифрової економіки. ГЕВ. Тернопіль : ТНТУ, 2023. Том 85. № 6. С. 88–96.

3. Оцінки рівня резильєнтності за ключовими індикаторами (гнучкість звітності та інтегрованість обліку з управлінськими процесами).

4. Розробки стратегії цифровізації з погляду на специфіку аграрної діяльності.

5. Підвищення кваліфікації персоналу з фокусом на аналітичну компетентність.

Аналіз попередніх досліджень надає підставу сформувати план впровадження резильєнтної бухгалтерії на сільськогосподарському підприємстві (згідно загальних етапів впровадження) (рис. 2).

Вважаємо, що реалізація розробленого плану можлива в наступні терміни (табл. 5).

Таблиця 5

**Реалізація впровадження резильєнтної бухгалтерії
в сільськогосподарському підприємстві (умовно)**

Місяць	Етап	Дії
1	Аналіз та стратегія	• Аудит фінансової системи • Виявлення ключових ризиків • Розробка кризових сценаріїв
2–3	Цифрова зрілість	• Вибір та встановлення ERP-системи • Підключення інструментів аналітики • Налаштування автоматичного обліку витрат
4	Політика та контроль	• Оновлення облікової політики • Введення KPI • Створення системи внутрішнього контролю
5	Ризики та прогнозування	• Впровадження моделей прогнозування врожайності • Страхування основних ризиків • Хеджування валютних ризиків
6	Тренінги та запуск	• Навчання команди • Тестовий запуск нових процесів • Корекція та запуск у повноцінну експлуатацію

Джерело: розроблено авторами

Впровадження РБ у спланованих термінах дозволить мінімізувати втрат через затримки, помилки, неефективність; підвищити прозорість даних та довіри серед партнерів; адаптуватися до нових умов господарювання; посилити антикрихіть облікової системи.

Таким чином, це надало змогу сформувати низку переваг такого впровадження та представити в табл. 6.



Рис. 2. План впровадження резильєнтної бухгалтерії на сільськогосподарському підприємстві

Джерело: розроблено авторами

**Переваги резильєнтної бухгалтерії
для сільськогосподарського підприємства**

Перевага	Роз'яснення
Швидша адаптація до криз	Швидше реагування на посуху, зміну цін, санкції
Краще управління витратами	Контроль над собівартістю, ефективність використання ресурсів
Більше прозорості	Більш точна звітність для партнерів, банків, інвесторів
Зниження ризиків	Кращий контроль заборгованостей, валютних коливань, втрат врожаю
Підвищення довіри	Збільшення лояльності банків, інвесторів, контрагентів

Джерело: розроблено авторами

Проте, існують певні виклики та обмеження по впровадженню РБ для сільськогосподарського підприємства, а саме: недостатній рівень цифрової грамотності; відсутність законодавчого регулювання; брак інвестицій в ІТ-інфраструктуру; опір змінам у традиційних системах управління.

Отже, серед рекомендацій по впровадженню необхідно:

- розробити уніфіковану методології резильєнтної бухгалтерії для агропідприємств;
- інтеграції обліку з екологічним моніторингом;
- створення платформи обміну досвідом з цифрової трансформації;
- надання державної підтримки малим та середнім агровиробникам з питань ведення обліку в умовах невизначеності.

ВИСНОВКИ

Реалізація резильєнтної моделі бухгалтерського обліку у практичну діяльність підприємств, які функціонують у нестабільному середовищі, є складним але стратегічно необхідним процесом. Запропонована модель впровадження РБ адаптована та апробована до специфіки кожного підприємства і сфери діяльності. Результат її ефективності залежить не лише за рівнем автоматизації, але й гнучкості нормативної бази, професіоналізму персоналу та підтримки з боку керівництва.

Таким чином доведено, що впровадження резильєнтної бухгалтерії в аграрному секторі надає новий напрямок розвитку економічної діяльності в побудові стійкої та адаптивної моделі обліку. Реалізований ефект має вигляд у довгостроковій інвестиції стійкості та конкурентоспроможності вітчизняного аграрного сектору в майбутній післявоєнній відбудові.

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто резильєнтну бухгалтерію як новітню інноваційну концепцію, спрямовану на підвищення адаптивності та стабільності облікових систем в умовах кризових викликів. Актуальність теми обумовлена зростаючою нестабільністю зовнішнього середовища, глобальними економічними, екологічними та соціальними потрясіннями, що вимагають нових підходів до обліку. Обґрунтовано зміст та сутність поняття «резильєнтна бухгалтерія» через призму адаптивного управління, цифровізації, управління ризиками та сталого розвитку. Сформовано ключові особливості системи обліку, зокрема гнучкість, швидкість реагування, передбачуваність та здатність до відновлення. Запропоновано інституційно-методичні підходи до оцінювання рівня стійкості облікових систем та окреслено перспективи впровадження концепції у практику функціонування підприємств. Результати дослідження можуть бути використані для розробки нових стратегій облікового забезпечення в умовах нестабільності, а також для інтеграції принципів сталого розвитку в інформаційне забезпечення управлінських рішень.

Література

1. Медянова О. В., Дворніченко Л. Л. Психологічна резильєнтність особистості в умовах війни. *Перспективи та інновації науки. Сер. Педагогіка, Психологія, Медицина*. 2023. № 10 (28). С. 601–611.
2. Хамініч О. М. Резильєнтність: життєстійкість, життєздатність або резильєнтність? *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. Вип. 6, Т. 2, 2016. С. 160–165.
3. Лазос Г. П. Резильєнтність: концептуалізація понять, огляд сучасних досліджень. *Актуальні проблеми психології*. Т. 3: Консультативна психологія і психотерапія : зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України / за ред. С.Д. Максименка. Київ, 2018. Вип. 14. С. 26–64.
4. Cambridge Dictionary. (2023). Resilience. URL: <https://dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/resilience>
5. Merriam-Webster (2023). Resilience. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/resilience>
6. Bolton K.W. The development and validation of the resilience protective factors inventory: a confirmatory factor analysis. The university of Texas at Arlington, 2013. 118 p.
7. Davidson, J. Trauma, resilience, and saliostasis: Effects of treatment in posttraumatic stress disorder. *International Clinical Psychopharmacology*. 2005. No 20. P. 43–48.

8. Leventhal H., Scherer K. R. The relationship of emotion to cognition: A functional approach to a semantic controversy. *Cognition and Emotion*. 1987. P. 25–48.

9. Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс: навчально-методичний посібник / Н. Є. Гусак, В. А. Чернобровкіна, В. М. Чернобровкін та ін.; [за заг. ред. Н. Є. Гусак]. Київ: НаУКМА, 2017. 92 с.

10. Connor K.M., Davidson J. R. Development of a new resilience scale: the Connor-Davidson Resilience Scale. *Depression and Anxiety*. 2003. № 18. P. 76.

11. Носенко Е.Л. Особистісні фактори успішності вирішення людиною основних життєвих задач (у світлі сучасних теорій особистості). Матеріали II Всеукраїнського психологічного конгресу, присвяченого 110 річниці від дня народження Г.С. Костюка (19–20 квітня 2010 р.). Т. 1. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010. С. 273–278.

12. Коваленко І. О. Бухгалтерський облік в умовах кризи: адаптаційні стратегії. *Економіка і держава*. 2022. №11. С. 44–49.

13. Андрійчук В. М. Обліково-аналітичне забезпечення антикризового управління. Київ : КНЕУ, 2018. 248 с.

14. OECD. Building Resilient Economies. Paris: OECD Publishing, 2020.

15. Ткаченко Н. М. Цифрова трансформація бухгалтерії: виклики і перспективи. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2023. № 2. С. 50–54.

16. Кундеус О., Білоус О. Трансформація бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 84. № 4. С. 56–61. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.056

17. Пілевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 3 (23). URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/224553/224782>

18. Кузікова С. Б. (2023). Резильєнтність як чинник посттравматичного зростання особистості. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-444-3-3>

19. Королук Т. Сутність, значення та обліково-інформаційне забезпечення процесу контролінгу. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2022. Том 78-79. № 5-6. С. 58–64.

20. Королук Т. М. Облік в управлінні підприємством в умовах цифрової економіки. ГЕВ. Тернопіль : ТНТУ, 2023. Том 85. № 6. С. 88–96.

Information about the author:

Dmytro Liudvenko

Doctor of Economic Sciences, Docent, Senior Researches,
Department of Economics of Regional Development and Forecasting,
National Research Center «Institute of Agrarian Economics»
10, Defense Heroes Str., Kyiv, 03127, Ukraine

Nadiia Tomilova-Yaremchuk

PhD (Economics), Docent,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation,
Bila Tserkva National Agrarian University
8/1, Soborna square, Bila Tserkva, Kyiv Oblast, 09117, Ukraine